

itterær hjørnestein

litteratur av middelklassemannen», skriver Johan B. Mjones i denne artikkelen som bygger på en forelesning i regi av Norsk Forfattersentrum og Litteraturhuset i Oslo.

FOTO: NIKLAS LELLO/ASCHEHOUG

var gjennom det ubehagelige, det som setter seg i magen.

Min andre roman, «Orkanger», startet som en novellesamling. Så skrev jeg en tekst om en gutt som torturerte og drepte ei katte, og oppdaget en sammenheng, og så ble det en roman av det. Men følelsen jeg fikk av å skrive kattetortur, den fortalte meg igjen, at jeg var inne på noe. Døde dyr og forråtning, det føles noen ganger som billige triks, men samtidig, så er det noe mer der, noe som åpner opp ett eller annet i meg selv, og jeg vet at der, der finnes det en inngang. Og så er det sånn, at det er kort fra det ekle, det råtnende, det er kort vei derfra til det mørke. Jorda er feit og svart, og assosiasjonshoppet derfra til det mørke i oss mennesker er kort. For mørket er i oss alle, om vi er utstyrt med et aldri så lyst

sinn. Jeg planla ikke å skrive mørke bøker, men gjødselen var i den svarte feite jorda, hos den råtnende hunden, det var der det begynte å vokse, og så ga den drepte katta næring til en fortelling om mobbing og hevn, og så lot jeg meg rive med av vår evne til å gjøre de mest vanvittig brutale ting mot hverandre i Fortellingen om sju bål, og til sist, systemet som ikke ser mennesket i Heim.

For dette ekle, ubehagelige, det er bare en åpning inn mot et alvor. Er man et normalt empatisk menneske, så setter lidelsen seg sterkere i følelsesregisteret enn lykken, og noe setter seg raskere, og med større tyngde, i magen. Og er dermed lettere å hente opp, eller finne, når man skriver, og samtidig leter, etter dobbeltinger.

Ved en tilfeldighet hørte jeg på nytt Gustav Lorentzens «Ikke slå», fra «Bli blid». Om ei jente som mobbes. Og jeg skal ikke undervurdere livssmerten til middelaldrende forfattere, den er også viktig, og alvorlig, men sangen traff noe i meg, og jeg vet at den har gjort det før også, og så har den, sammen med andre fortellinger og historier, ting jeg har opplevd, ting jeg har sett, ting jeg har gjort, det har satt seg i magen på en sånn måte at da jeg begynte å skrive på Orkanger, og forsto at det var en mobbehistorie der, ja, da var det igjen denne dobbeltinger som fortalte meg at dette berører, i alle fall meg, og da er sannsynligheten stor for at det også berører andre. Og sånn bygger disse fortellingene videre, og utvider, denne mellommenneskelige erfarings-

basen. Og om vi så tillater oss å tenke at litteraturens funksjon er å utvide disse erfaringsrommene, så er det for meg, steder hvor denne utvidelsen er viktigere enn andre, og det er derfor jeg skriver det jeg skriver. Eller, som Gustav Lorentzen synger om, smerten til en åtte år gammel, og livredd jente, er for meg sterkere, mer alvorlig, og langt mer akutt, enn smerten til livstrette middelklassemenn.

Når det er sagt; jeg hyller motet og evnen til de som forsøker, og som faktisk også greier, å skape litteratur av middelklassemannen. Selv er jeg ikke i stand til det, og leter derfor etter andre blikk, andre perspektiv. Fordi det oppleves som enklere, men også, for meg, viktigere. Men, igjen, så er det ikke andre blikk, andre perspektiv, ikke egentlig, for vi

er jo alle helt like, det jeg ser etter, er derfor ikke et annet blikk, jeg leter etter dobbeltinger. Jeg følger magefølelsen.

Dagsavisen trykker i samarbeid med Norsk Forfattersentrum et utvalg av deres «Forfatterforelesninger». Her av Johan B. Mjones.

Johan Mjones er oppvokst i Orkanger og bosatt i Oslo, og utgir bøkene sine på Aschehoug forlag. Han debuterte med romanen «Terminalhastighet», og har siden skrevet blant annet ungdomsfortellingene «Fortellingen om sju bål», «Død manns kiste», «Kaptein Nemos testament» og «Blodspor i Klondike», som var nominert til Uprisen. Hans siste og kritikerroste roman «Heim» (2018) handler om et menneskeliv som avslutter seg selv.